

Päevaintervjuu väikeettevõtjaga	— lk 2
Minister päevakeskuses	— lk 2
Mõndavere küla elust	— lk 3
Kirikukoor 110	— lk 4
Külas oli kirjanik Erik Tohvri	— lk 4
Õnnesoovid eakatele	— lk 4

“Elan selleks, et tunda, teada ja mõista...”

Eduard Leppik – 80

“Oma saare” otsija

Memuarideraamatu “Minu raamat” eessõnas paigutab kirjamees, koduloolane ja uurija Eduard Leppik oma elu “keskmise eestlase” standardile, “kes pole tipuks Fortuna mütsil, aga ka mitte tema kingaldadeks”. Selles mõneti mõistukõnelises väljendis peegeldub tööka ja edasipüüdliku mehe kreedo – anda oma maksimaalne panus kõigi võimete piiril ning jätta endast maha jälg kui sõltumatust ning raskusi trotsivast ajastuainimesest. Võib arvata, et selline elustiil on teostatav vaid vähestel. Eduard Leppiku elu on kulgenud läbi 20. sajandi kõige vapustavamate sündmuste, mis oluliselt on mõjutanud ka tema huvisid ja pürgimusi. Isegi selline fakt, nagu Tartu ülikooli viimane suurtulekahju tegi korrektiivse Leppiku eluplaanidesse, kuna tulekahjus hävis tema kandidaadiväitekirja mustand, uut ta enam kirjutama ei hakanud. Väitekirja kaitsmine võinuks teda viia juba teadlaskonna ridadesse, suhu ta oma eelduste poolest oleks suurepäraselt sobinud. See tähendanuks võimalikku tõusu soome-ugri keelte ja murrete uurijate esiritta.

Õnnitlejaid üle Eesti

Tol pühapäevalisel õhtupoolikul oli Kadrina Rahvamaja asja kõigil neil, kel tegemist või kokkupuuteid meie kultuuri- ja kodulooga, sest selle ala suurmees Eduard Leppik tähistas oma 80. sünnipäeva.

Siinkohal ei oleks võimalik üles lugeda kõigi kohalesaabusnute nimisid, kuid et kohale olid tulnud “õiged” inimesed, see oli küll kindel.

Et Leppiku elust ja tegevusest ülevaadet saada, soovitan kõigil läbi lugeda tema vastne mälestustekogumik “Minu raamat”, mille esitlus oli just juubeliõhtul. Nii üksikasjaliku autobiograafia ei ole õnnestunud veel lugeda. See on üdinis aus, n-õ lõpuni minev ülestunnistus oma ideaalidest kuni nende täitmise kirjeldusteni. Raamatu lõpus on kirjas Leppiku “üheksa tähelepanekute” praktilise rakendamise eeskju.

“Mis teed, tee rahva heaks. Kes nii ei talita, on tühi kruus januse peos. Nõnda on Leppik sõnastanud ühe oma põhimõtetest. On ülimalt kahju, et seda õilist juhtlauset on nüüdisajal häbenema hakatud.

Eduard Leppiku elus on eriline koht olnud lastel ja lastelastel. Tema järglaste arvukus pere domineeris ka juubeliõhtul Nemat said ka autorilt ehk isalt ja vanaisalt esimestena kätte vastse memuaridekogumiku eksemplari, mida juubilar jagas ka oma lähematele abilis-tele ja tuttavatele.

Eduard Leppik Kadrina Vallavalitsuse kingitud vestis tütarde Ehte (vasakul) ja Kulla käevangus

Üle veerandsajandi Väike-Maarjas lapsi õpetanud pedagoog Leppikust sai pensionipäevil märkamatul Võduvere külas majaperemees. Põhiliselt oma tugevate kätega (Leppik on olnud ka tõstesportlane) rajatud kodu on tasapisi omandanud vaimset kiirgust levitava keskuse maine. Ma ei pea silmas mitte üksnes Kiigemäe katuse all kirjutatud arvukaid raamatuid, - sinna on koondatud ka suure püsiväär- tusega raamatukogu, aastakümnete- ga kogutud perioodilised väljaanded, teatmeteosed, sõnaraamatud, arhiiv. Seal säilitatakse ka Eesti toponüümide sajatuhandlisse kogu algeksemplare. Juba praeguseks on Kiigemäe saanud omamoodi nõus- tamiskeskuse maine. Majapereme- he ääretu sõbralikkus ja abivalmid- dus ei luba ühtegi abivajajat jätta ukse taha teadmatusse, ikka on voi- malik saada asjatundlikku teavet, ja

Rein Saukas

isikliku eeskujuga.

Juubeli puhul Leppikut õnnitle- ma tulnud Eesti Kirjandusmuuseu- mi teadur, folklorist Rein Saukas rõhutas eriti Leppiku huvi murrete vastu ning tema põhjalikkust kõigis töodes, mis ta on saanud nii muu- seumile kui Emakeele Seltsile.

Meenutada võib sedagi, et Lep- piku vaimseks isaks ülikooli päevil oli akadeemik Paul Ariste, kes juhend- das ka tema väitekirja koostamist.

Eesti Rahva Muuseum meenu- tab Eduard Leppikut kui oma ligi poolesajandilise tegevusega korres- pondenti. Selle aja jooksul on Lep- pik muuseumile üle andnud üle 100 töö.

Kui nüüd küsida gustavsuitsuli- kult, kas äsjane juubilar Eduard Leppik on “oma saare” leidnud, siis vastus saab olla üksnes jaatav. Nagu Leppik isegi on maininud, on suu- rem osa tema tööst valminud Neeruti viljakas õhustikus, viimase paarikümne aastaga. 31 raamatut, 334 artiklit ajakirjandusväljaanne- tes, – see on vaid osake suure töö- mehe elutööst.

“Liiguta ennast pidevalt nii ke- haliselt kui vaimselt, sest liikumine tähendab tervist ja pikaealisust, mis on saavutusterohke elu nurgakivi,” nõnda on sõnastatud Leppiku esi- mene “üheksast tähelepanekust”. Kui esimene, ju siis ka kõige oluli- sem tähelepanek.

Enn MÄLGAND

VALLAVOLIKOGUS ARUTATI JA OTSUSTATI

29. SEPTEMBRI ISTUNGIL ARUTATI JA OTSUSTATI:

1. Volikogu võttis vastu Määruse nr 40, millega kinnitati Kadrina valla kohalike maanteede, alevike tänavate, metsateede ja erateede nimekirja. Ühtlasi tunnustati kehtetuks Kadrina Vallavolikogu 2000. aasta 26. aprilli Otsuse nr 48 Kohalike maanteede nimekirja kinnitamine.

2. Võeti vastu Määrus nr 41 Represseerituga võrdsustatud okupatsioonirehühimide poolt represseeritud isikute vabastamine maamak- sult represseerituga võrdsustatud okupatsioonirehühimide poolt represseeritud isik tema kasutuses oleva elamumaa osas. Määrus jõustub 1. jaanuaril 2005.

3. Volikogu arutas maa sihtotstarbe määramisega seotud küsimusi ja võttis vastu sellekohased otsused.

4. Arutati peremehetute ehitistega seotud küsimusi ja võeti vastu vasta- vad otsused. Tegemist on endise L. Pärna nimelise kolhoosi ehitistega ning käesoleval ajal võib nende peremehetust vaidlustada Jüri Suurkivi. Viimane oli ka kutsutud volikogu istungile, kuid hõivatuse tõttu ta istungile ei ilmunud.

5. Volikogu arutas OÜ Kadrina Sport põhikirja muutmist ja täiendamist.

6. Volikogu võttis vastu valla 2004. aasta teise lisaeelarve summas 1 177 795 krooni.

7. Võeti vastu otsus Arvamuse väljaselgitamine haldusüksuse piiride muutmise kohta, mille põhjal otsustati läbi viia rahvaküsitlus hiljemalt 21. oktoobriks 2004.

8. Volikogu kehtestas oma Määrusega nr 43 Kadrina vallavara eeskirja vallavara valitsemiseks, kasutamiseks ja käsitamiseks. Ühtlasi tunnustati kehtetuks Kadrina Vallavolikogu poolt 1994. aasta 20. aprillil vastu võetud Vallavara valdamise, kasutamise ja käsitamise kord.

9. Volikogu võttis vastu otsuse Kadrina valla arengukava läbivaatami- ne ning otsustas mitte muuta Kadrina valla arengukava 2004. aastal.

10. Volikogu võttis vastu Otsuse nr 201 Riigilt ühistatud vara kompen- seerimise taotlemine ning otsustas esitada taotluse Põllumajandusministee- riumile Erika Strauss, Elsa Piir, Vaike Mägi, Laine Vilipus, Siiri Heinsalu, Helle Übius, Evi Sukk ühistatud vara summas 27 119,96 krooni kompen- seerimiseks riigi poolt.

Enne 29. septembri istungit käisid vallavolikogu liikmed uudistamas, kuidas edenevad renoveerimistööd OÜ Kadrina Sport. Hea mulje jätsid saanud, samuti hotelliruumid. Suur basseini oli sel hetkel veel pooleli.

Pildil: volikogu liikmed (vasakult) Enn Ambos, Kaarel Einpalu ja sel- gitusi jagav abivallavanem Aivar Lankei vastsete saunaruumidega tutvum- as.

Tänukirjad Kadrina vallale

13. oktoobril andis keskkonna- minister Tallinnas üle tänukirja Kadrina vallale. Tänukirjal võttis vastu valla keskkonnakaitse juhata- ja Arvi Põldaas.

Tänukirjal on tekst: “Tunnustus suure panuse eest taaskasutatavate jäätmete kogumisel ja keskkon- nahoidliku eluviisi edendamisel. Ragn-Sells AS.” Tänukirjal on jäätmemajandusega tegeleva firma Ragn-Sells AS juhatuse esimehe Rein Leipalu allkiri. Teadaolevalt on Kadrina vald Eestis ainuke maal asuv omavalitsustüksus, kus on oma

jäätemejaam ning tegeletakse aktiiv- selt prügimajandusega.

* * *

Kadrina vald tunnustati käesole- val aastal Lääne-Virumaa koolitus- sõbralikumaks omavalitsuseks ning vallavanem Ain Suurkaevule anti üle sellekohane tänukiri, millel on öeldud: “Häid kordaminekuid ja edu õppijate toetamiseks!” Allkiri on maavanemalt Urmas Tammetl. Sellega tunnustatakse vallavalitsuse tublit tööd täiskasvanute – töötud, lapsevanemad jt. koolitamisel.

Päevaintervjuu

Elustiil – väikeettevõtlus

Keset Kadriinat – Viru tänav 10 – püüab juba paar aastat pilku erkpunane katus. Endine tondilõss on muutunud meie aleviku kenaks miljöölemendiks. Avar maja on multifunktsionaalne – mahutab endas nii elu kui ka tööruumid. Lahke perenaine on meelsasti nõus vastama küsimustele.

Kes sa oled, Merike Saar (41)?

Olen sündinud, elanud ja koolis käinud Tallinnas. Alustasin tööinimese elu pionierijuhina, õppisin pedagoogiks. Lahemaa Rahvuspargi kunagine tuntud direktor Ilmar Epner kutsus mu Palmse algkooli juhatajaks ja ühtlasi ka algklasside õpetajaks. Siis "organiseerus" tasapisi perekond: abikaasa Peeter ja lapsed, kes tänaseks on juba suured – Martin (15) ning Johanna-Kristiina (10). Elukohaks sai Viitna.

Millistel asjaoludel asus perekond Saar Kadriinasse?

Minu vanaema ja vanaisa elasid kunagi Kadriina lähisel Tuulemäe külas, emagi alustas kooliteed Kadriinas. Kadriinasse siirdumise 100% põhjus oli aga laste kooli- ja huvihariduse maksimaalne tagamine. Kaugelt käimine on selleks ikka paras pidur küll, kui soovid tegelda veel spordi ja muusikaga.

Millistel asjaoludes sai sinust väikeettevõtja?

Olnud kaks aastat päris töötu, jõudsin arusaamisele, et töö leidmiseks tuleb ise midagi ära teha. Et ema kõrval, kes on eluaeg olnud õmblemise õpetaja, olen selgeks saanud õmblemise, alustasin väikeettevõtjana individuaalõmblemisega. Majas on ruumi salongile. Tänaõks õmbles kõikvõimalikke – töö- ja puhke-, üle- ja kergerõivaid nii probleemidega kui ka probleemideta figuuridele – ning teen rõivaparandusi.

Kas kliente jagub?

Jagub küllaga. See on ka hädavajalik äri toimimiseks. On ka hulgitehnikaid, nagu Virumaa Muuseumid (ajaloohõngulised rõivad), Tallinna Nõmme Noortemaja (flamenko tantsukleidid), Rakvere Esteetika- ja Tantsukool (esinemiskostüümid). Ebaõnn tabas ettevõtet

seoses muusikali Hermese kannul krahhiga. Nad jätsid kostüümide eest maksmata ja see surus pooleks aastaks minu ettevõtluse lausa põlvili.

Kindlasti on tulnud veel raskusi ületada?

Kõige raskem oli maja ehitamine. Kulutused olid kolossaalsed. Raske on leida ausaid ja kvaliteetselt töötavaid töomehi. Ehitusfirma Puidukunn" nõ pügas meid kõvasti. Tööruumid majas on valmis, eluruumide osa nõuab aga veel palju kulutusi.

Teatavasti töötab majas ka juuksur, seni küll vaid ühel päeval nädalas?

Sisustatud on kaasaegne juuksurisalong, seni pole aga leidunud juuksurit, kes selle täielikult rendile võtaks.

Milles seisneb edu pant?

Kõige tähtsam on teenuse kvaliteet. Püüan anda maksimaalselt head tulemit, siis tulevad ka tellijad. Vähem tähtis ei ole tööaja paindlikkus. Kokkuleppel kliendiga võtan nad ikka vastu neile sobival ajal ja päeval, kui neile mingil põhjusel tavalahetolekuajad ei sobi. Et klientuur salongi avamise esimesest päevast tekkis, näitab, et valitud ettevõtlusalal Kadriinas on vajalik. Ka teenuste hinnad on määrava tähtsusega. Kuigi minu salongi hinnad on linnahindadest märgatavalt madalamad, ei saa ma arvestamata jätta oma kulude suurust ning kasvugi. Näiteks püksipaari õmblemise eest, milleks kulub üks tööpäev, küsitud 200 krooni peab katma elektri ja õmblusniidi kulu, andma õmblejale ka päevapalga. Igatüki saab arutada, milline on tunnitasu. Samuti eristab hindasid toote keerukuse aste.

Kas järeldus on, et väikeettevõtjaks hakates toimisid õigesti?

See oli ainus võimalus tööd teha, perele elatist teenida. See on äranelamise võimalus, ialgi mitte rikastumise võimalus.

Lohutuseks olgu vanasõna – "Julge pealehakkamine on pool võit!" Soovin seda kõigile.

Naabrit küsitles
Tiiu UUSKÜLA

Merike Saar oma töötuba

Üle pooleteise aasta ametis olnud sotsiaalminister Marko Pomerantsi (Res Publika) külastäik Kadriina päevakeskusesse oli kohale toonud nii päevakeskuse oma rahva kui ka vallasotsiaaltööd juhtivad ametnikud, kes soovisid riigimehelt kuulda uuemaid uudiseid neid huvitavaid teemasid. Ja ega kuulajail pettuda tulnudki. Ministri jutt ja selgitused olid selged ja loogilised, sest need toetusid valitsusk koalitsiooni leppele ja vastuvõetud seadustele.

Marko Pomerants -- sotsiaalminister

Sotsiaalministeeriumil on neli olulist valdkonda hallata: sotsiaalküsimused, tööhõive, tervishoid ja soolise võrdsuslikkuse teema. Viimane tundub tavaeestlasele küll veidi tehnilisena, kuid me peame harjuma Euroopast tulevate tendentside ja arusaamadega.

Puuetega inimeste teema

on oluline seepärast, et see puudutab 100 000 inimese elu Eestis. Siin on mõõdupuuk tööhõive suutlikkuse haarata kaasa puudega inimesi. Praegu töötab meil vaid iga neljas puudega inimene. Järgmisel aastal katvab riik tegelema hakata puuetega inimestele töökohtade kohandamisega. Viimane tähendab töötamiseks vajalike abivahendite muretsemist, tugiisikuga töötamist, töölevõetud jne. Juba praegu otsivad puuetega inimesi tööle ettevõtet, kel pakkuda osalise tööajaga tööd. Oluline on töötu inimese tööle saada, aidata tal tõsta enesehinnangut, tunda end teiste hulgas vajalikuks.

Erihooldekodude võrk

moodustab Eestis terve majandussüsteemi, mis nõuab riigilt iga aasta suuri kulutusi. Kadriina vallas asuv Udriku hooldekodu on üpris pisike paljude teistega võrreldes.

Piiride muutmine puudutab ka inimeste huve

Tapa ühinemispirkonnas toimuvad läbirääkimised ja koosolekud on pannud liikuma ka teiste piirkondade inimeste mõtteid, sest võimaliku ühinemise või eraldumise korral muutub ka omavalitsuslik haldus antud piirkonnas.

4. oktoobril olid Neeruti puhkebaasi kokku kutsutud Kiku, Salda, Pariisi, Udriku, Võduvere, Neeruti ja Jõepere rahvas ühisele külakoolesolekule. Arutlustemadeks olid piirkonna elanike mured, külade koostöö probleemid, Kadriina vallas olemise kogemused jt.

Ühisele külakoosolekule olid saanud ka Järva maavanem Üllar Vahtramäe, Lääne-Viru maavanem Urmas Tamm, Kadriina vallavolikogu esimees Jaan Stern ja vallavanem Ain Suurkaev, Saksi vallavolikogu liikmed Olev Käsperon, Andres

Minister külastas päevakeskust

"Meil on selles süsteemis terveid linnakuid," sõnas Pomerants. "Me ei käi pikemas perspektiivis sellest enam üle. Soovime teha ministeeriumi juurde äriühingu, mis hakkaks haldama ja korraldama praeguste riiklike hooldekodude vara. Et äriühingul on vara, siis saab ta ka laenu pangast võtta. Peame

"Me ei saa mehi viieikümneselt lihtsalt pensionile lubada, nagu see praegu osadel kutsealadel on," tähendas minister. Jutt on nn eripensionidest, mida saavad kohtunikud, prokurörid, politseinikud jt. Selles valdkonnas on kavandamisel muudatused.

Tervishoid

on meil suur rahaneelaja, ehkki paljud pole arstiabi kättesaadavusega sugugi rahul. Kuus miljardit krooni, mis tervishoiule aastaks kulutatakse, jaguneb laias laastus kolme ossa. Ravimite kompenseerimine (soodustuste katteks) võtab ühe miljardi. Teine miljard läheb haiguslehtede väljamaksete kompenseerimiseks. Neli miljardit kulub inimeste ravile, perearstide ülalpidamiseks jne.

Et meil arste ei jätku pole ainult Eesti probleem, seda on tunda terves Euroopas.

AIDS-i ja narkomaania ennetamine ja ravi neelab palju raha, kuid minister tõi näite, et üle 50 % inimesi sureb meil südame-veresoonkonna haigustesse, sest suur osa inimestest rikub ise oma tervist suitsetamise, joomise, vale toitumise jm. sellisega.

Ministri juttu kuulati hoolega...

saama pensioniraha rohkem eraldada kui praegu. Kuni 2012. aastani tuleb iga aasta pensionifondi lisaraha leida. Korraldamise vajab ka inimeste pensionile siirdumise aeg. Üle poole meesest läheb vanaduspensionile enne õiget aega.

Kuulajate hulgas tunti huvi, kui palju kulub aastaks raha haigekassa ülalpidamiseks. Selgus, et "ainult" 80–90 miljonit krooni. Haigekassa-de koosseise on viimasel ajal kärbitud, juhtimist on muudetud paindlikumaks. Selle tagajärjel kliendid ei ole kannatanud.

nagu teede olukord ja selle parandamise võimalused. Vähetahtis pole ka busside liikumine, sest poodi, arstile jne. pääsemine on enamikul inimestest seotud bussidega.

Jutu sees vilksatas ka valdade infrastruktuuri hetkeseis ehk kellel on siin rohkem saavutusi, kellel vähem. Loomulikult määrab asjade seis ka valla rahakott, kuid mitte ainult. Nii märkis Kadriina vallavanem, et Kadriina volikogu ei ole paljalt Kadriina-keskne. See tähendab, et arengu huvides on vahendeid jagatud sinna, kus on probleemid või mahajäämused. Sedasama soovitakse Kadriina mail ka nendele, kelle Kadriina vallaga liitumise otsustab kohalik rahvas küsitluse tulemusena.

Üheks valdade ühinemise tagantpiisutajaks on ka valitsuse lubadus maksta miljon krooni, aga vaid neile, kes tervikuna ühinevad.

jõudma selleni, et teenused saaksid õige hinna."

Pensionid nõuavad

üha rohkem raha. 2006. aastal peame üle poole miljardi krooni

Mõndaveres on mõndagi

Põgusaid kohtumisi külaelanikega

Mõndavere külanime ei leia me paraku Eesti Entsüklopeedia 12. köitest. Ei ole seal ka kunagise Kõnnu rüütlimõisa nime, ehkki see on seotud saksa päritolu kirjamehe krahv Peter Manteuffeli (1768–1842) elu ja tegevusega. "Kõnde krahv" kirjutas ja avaldas eestikeelseid õpetliku sisuga rahvaraamatuid. Mõisahoonne põlemine 1964. aastal lüäs sinnakanti veelgi mahajärluse tunnet.

Mõndavere kui kohanimi on kandnud mitmeid nimekujusid (Mõndafer, Mandafar) alates oma tekkest 1791. aastal. Kunagiste väikeste külakeste liitmise teel saadud Mõndavere ei ole sellest aktsioonist rahvarohkemaks läinud. Valla registri järgi elab külas vaid 6 inimest alalistel elanikena. Küll aga on suviti see kant rahvarohke, sest peavarju on veel leida. Inimesi meelitab sinnakanti metsaderohke loodus, vaikus ja puhas õhk.

Maailmakodanik peab külaelust lugu

1.

Vana mõisapargi vahetus naabrus, küla peatänava ääres on aiasügavuses mõned hooned, grupiti noori puid kasvamas ja laiumas suur avarus. Sepa talu omanik, noor peremees Jens Haug tuleb hommikuselt ringkäigult läbi oma valduste. Tublisti üle poolekilomeetrine krunt ümbritseb puidust tارا näikse tagavat perele küllalt turvalise elu.

"Ümberringi on metsad, tunnen juba seda kanti küllalt hästi. Osa külarahvaga on mul hea kontakt tekkinud. Hea läbisaamine on mul naabritega, probleeme pole olnud. Ma pole ka kellelegi varba peale astunud," alustab eluga rahul olev peremees sissejuhatavat juttu.

Selgub, et Mõndavere sattus pealinna ja mitmel pool mujalgi elanud mees üsna juhuslikult. Niidiotsa Mõndavere tulekuks sai ta naabrusest Merike Pallaselt, kelle ratsa-talust ta hobuseid matkamiseks käis laenutamas. Juba kümme aastat tagasi käis Jens abikaasaga

sealse kandiga tutvumas. Mõndavere läbi kapates jäid silma punased tellismüürid, mis oma üksinduses ja laokilolekus lausa kutsusid ennast vaatama ja mõtteid tekitama. Juba viis aastat tagasi tekkis Jensil tugev plaan see tondilossi meenutav ahervare ära osta. Ta ei hinganud esialgu sellest isegi mitte abikaasale, sest tol ajal üsna julge ja isegi hullumeelne kavatsus võis peres komplikatsioone tekitada. Aga arsti elukutset omav mees teab, mida tähendavad komplikatsioonid.

"2001. aastal ostsin lõpuks need kiviseinad ära, kui lühidalt kogu asjaajamise tulemused kokku võtta," ütleb Jens, rüüüb kohvi ja vaatab kella, sest kohe-kohe on vaja hakata sõitma tööle Kohtla-Järvele Viru Keemia Grupp AS, kus ta ametit peab.

"Kui sain maa kätte, mõtlesin rajada siia suvemaja, nende müüride vahele. Kunagi oli selles hoones tussutanud aurukatel, pekstes mõisa vilja. Kõrv olid rehihooned. Sinna asemele ehitasin elamu, sama laia ja kõrge, kui oli rehi," selgitab Jens, kuidas suvituspaiga asemele tuli astartaringe elamise koht ehk KODU.

Jens Haug

2.

Jens Haug on Mõndavere küla täiemõduline haritlane, ilmarändur ja mõtleja. See on tema elamisviis, ega häiri sisetunnet ka siis, kui metsaradu tallab või aiatööd teeb. Juristist abikaasa ajab pealinnas õigusasju, tema töö on selline. Pere kolm last (vanim 17-aastane) olid selgi korral emaga kaasas.

Jens on suure osa oma elust pühendanud õppimisele ning esialgu ei paista sellele veel lõppu tulevat. 1992. aastal lõpetas ta ülikoolis arstiteaduskonna. Erinevalt oma kirurgist isast, kes nüüd pensionipõlve peab, ei saanud pojast praktiseerivat arsti. Aga ikkagi ütleb ta väikese uhkuseoodiga hääles: "Tore oli arstiks õppida!"

Neeruti Seltsi VEERG

• Laupäeval, 23. oktoobril kell 11–13 Kadriina Rahvamajas Kadriina valla vallavanemate ja külaliidrite kokkusaamine.

Tutvume üksteisega, räägime tehest, jagame kogemusi, kavandame koostööd. Info tel 51 53 573

• Laupäeval, 30. oktoobril toimub RETK NEERUTIS "SÜGISHETKED".

Oodatud on kõik matka- ja loodusuhvilised. Seekord matkame Orajärve ja Sinijärve ümbruses. Kogunemine Neeruti muuseumi juures Kuresöödiil kell 12. Kohtumispaika jõudmise eest hoolitseb igaüks ise. Kaasa söögipoolist, kuum tee otse lõkkelt!

Emal on muresid alati

Mahapõlenud mõisamüüride tagant jääb pilk peatuma ühel ilusal kodul. Lihtsalt majapidamiseks (kuigi on tegemist taluga) ei lase seda nimetada otse ukse ees laiuv veeväli, mis tiigi nimele liiga palju au teeks. Aga ometi on talu nimeks Tiigi. Kollane elumaja on kollendavate kaskede taha peitunud pilkupidvalt kaunis.

Väljast kostab kopsimist. Ainuke lastest kodusolija on Sulev, tema see kopsija ongi. Tema on emale toeks, teeb kogu talutöö, mis nüüdseks veel jäänud. Pippenbergid peavad ka lehma, kogu laudatöö on Sulevi teha. Teised poisid – Olev ja Kalev on praegu Hispaanias Eestist sinna viidud maju kooka panemas.

Friida näeb aknast oma noorusmaad

Kõik on üles tähendatud

Linda Pärtelile on külla tulnud ületee naabrinaine Tamara Samarüütel. Aetakse külaajuttu, arutatakse elu ja olu üle. Küllal on oma kindla näoplaaniga elu. Siin on kõik paigas, üllatusi võib tuua vaid kõigevägavam. Aga et tema eest kellelegi pääsu pole, siis on ka jututeema varnast võtta.

"Sündimisest saati olen ma olnud kiriku liige. Undi (õpetaja Henn Unt – toim.) ajal oli kirikumaks vabatahtlik, igaüks andis oma südametunnistuse ja võimaluste kohaselt. Aga nüüdne õpetaja ütles, et peate maksuma ühe kümnendiku oma ühe kuu pensionist. Minul tuleks see maks siis 160 krooni, seda on liiga palju," asus 86-aastane Linda rahaasju arutama. Linda on täpse arvepidamisega naine. Võtab riiulilt vihiku ja näitab, kuhu raha läinud, kellele ja kui palju makstud. Ta on peaaegu nagu "bilansivõimeline raamatupidaja".

"Korjan praegu puusärgi raha," teatab ta surmõise näoga. Siin võib ka väike vigur sees olla, sest Lindal on peent ütlemist, Lindal on silmaringi.

Linda Pärtel on külakohast kaugemalgi tuntud inimene. Ta on tegelema kodulooliste asjadega, on teinud ülestähendusi oma koolielust, pannud kirja kohanimedid, uurinud talude ajalugu, inimeste saatusi jpm. Linda on teinud koostööd ka selle ala suure meistri Eduard Leppikuga. Ta on saatnud omakogutud materjale ka Tartusse Emakeele Seltsile.

Naabrid – Tamara (vasakul) ja Linda päevasünnimustega kursis

"Vallamajast käis Roger (Erika Roger on valla peamaakorraldaja – toim.) siin, andis veel hoogu juurde," selgitab Linda. "Ilmakaarte järgi tegi Leppik plaani, selle järgi sai märgitud ära, kus miski koht asub. Mina ei ole ju topograaf."

Linda alustab ümbruskonna tutvustamist oma kadunud mehe sünnikodust Virga külas ning loetleb üles terve rea metsakülade nimesid, mis praeguseks maa pealt ja inimeste mälestustki kadunud. Aga Linda on oma märkmetega nii mõndagi sellest mälusurmast päästnud ja ajalooliselt talletanud.

* * *

Naabrinaine Tamara räägib sellest, kuidas endistel aegadel, kui Linda abikaasa veel elas, Mandavere talu õuele rahvas kokku käis, va-

hel olevat 30-40 inimest kohal olnud, rohkem ikka pühade tähistamiseks või oli mõni juubel või muu tähtsündmus. Linda õue käis ka piimaauto, kuhu laaditi küla teistest taludest toodud piim. Ooteaega tegi parajaks Linda sellega, et kostitas autojuhti, aga ka teisi külainimesi hommikukohviga.

"Kõik siinsed suvitajad käivad Lindat tervitamas," teab rääkida naabrinaine Tamara.

Külainimestega vesteldes tuli tihti jutu sees keelele Linda Pärteli nimi, ikka kui küla keskne kuhu, Mõndavere elu ja olude tundja, vahel ka kriitilise pilguga juurdleja, kel küla kitsad raamid vahel ka mõttelendu on kärpinud. Siit leiab veel kord kinnitust tees, et Eesti kultuuri juured on pärit maalt, looduslikult puhtast elukeskkonnast.

Kaunis vaade Tiigi talule ...

* SPORT * SPORT * SPORT * SPORT *

Riho Rimmelga turniirivõit

Võrus toimusid Eduard Pütsepa mälestusvõistlused kreeka-roomsa maadluses. Meie meestele pakku- sid konkurentsi Soome maadlejad. Võistlustel osalesid ka meie valla noormaadlejad.

Kehakaalus –26 kg tuli Taaniel

Piiskopilil esikohakohtumises vastu võtta kaotus soomlaselt. Kehakaalus –58 kg sai teise koha Kristo Rimmelgas, kes esikohaheitluses pidi samuti tunnistama Soome maadleja paremust. Üle pika aja saavutas turniirivõidu Riho Rimmelgas, kes alistas kehakaalus –

69 kg kindlalt kõik vastased. **Siim Öismale hõbemedal** Eesti kadettide meistrivõistlused vabamaadluses toimusid Viljandis. mõõdunud laupäeval. Raskekaalus saavutas teise koha meie mees Siim Öisma.

Valeri PORMANN

Kirikukoor 110-aastane**Koor sündis kümne muu asja kõrvalt**

Kui kaksikümneid seitse aastat Kadrinas pastorina tegutsenud Johannes Heinrich Luther (1861–1932) 1894. aastal Kadrinas kirikukoori asutas, oli see vaid väike osa tema laialdasest tegevusest. Lutheri otsesel algatusel või aktiivsel toetusel arendati siinkandis igati kultuuritaset ning parandati rahva sotsiaalset olukorda. Viimase juurde kõlbaks näitena tuua vaestekassa asutamise 1889. aastal. Vaestekassa toel palgati koguduse juurde tööle meditsiiniõde, asutati haigla, apteek ja raamatukogu. Kui 1902. aastal avati kohalik kihelkonnakool, oli selleski ettevõtmises algatajaks pastor Johannes Luther. Vaatamata oma vaimuliku-seisusele, püüdis ta koguduse mainet üleväl hoida laialdase avaliku kultuuritegevusega. Tema algatusel korraldati kiriku müüride vahel menüükand kontserte. Paistab, et seda teed on edukalt hakanud minema ka tänapäevased hingekarjased. Laul ja muusika on alati aidanud rahvast ühte sulatada. Koorilaul kui lauljate valituma osa kunst elab üle nii sõjad kui kitsikuseaastad. Koorilaul võib vahel küll mõneks ajaks vaibuda, kuid töökatte ja edasipüüdlike inimeste käe all kosub ta peagi. Seda näitas ka Kadrina kirikus 1. oktoobril toimunud kirikukoori 110. aastapäeva tähistanud kontsert.

Koor kui tervikorganism

Kaheksa aastat Kadrina kirikukoori dirigendi tööd teinud **Anne Peäske** on nimetanud oma koori ka töökooriks. See tähendab esinemisi jumalateenistustel, kiriklikel üritustel, kurbadel hetkedel jm. Õnneks või kahjuks jääb selle liitsõna – töökoor – esimehe pool kontserdikoo-

lajaile tundmatuks. Me kuuleme vaid koori elurõõmust ja tehnilisest kerguselt kantud lauluhelidest, alati taipamata, et helisid lihvatakse otsekuu kristallpuhast klaasi – kava ja kannatlikult. Kadrina kirikukoori igapäevase lauluharjutused lähivad lustlikus meeleolus. Seda tunnistab ka dirigent Anne Peäske, kes on öelnud, et proovides “võtavad lauljad maksimumi välja”.

Kirikukoori maine soliidisusest räägib ka fakt, et koori esinemise ajal on kirikus (aga ka mujal) märgatavalt rohkem inimesi kuulamas kui koori kohal ei oleks. Vaatamata meeshääle ülimalle nappusele, leitakse ikkagi see vajalik tasakaal ja tundlikkus üles. Eks räägi see laulumeeeste andekusest ja pikaajalisest kooripraktikast.

Koori juubelikontserdil sai kuulda väga erinevaid kooritüüpe dirigentide Anne Peäske ja Kelli Pärnaste juhtimisel. Orelikõla ja muusika eest hoolitses organist Külli Erikson. Kargest vaseheli kandus löövde alla Kadrina puhkpillimeestel. Koor esitas nii tuntu klassikat kui tänapäevasema kõlaga teoseid. Laulude päritolumaadki olid üsna eksootilised, nagu näiteks Zimbabwe Aafrikast.

Kirikukoor oma heakõlalisel laulukultuuriga on jätkuvalt Kadrina kooride esirinnas. Seda kinnitavad ka koori sisselauldud CD-plaat ning TV-esinemised. Üha rohkem kogudusi on hakanud pöörama pilku Kadrina kirikukoori poole, soovides kuulata viimistletud kontserdikavu oma kodukandis. See on tunnustus, mille aluspõhja on kindlustatud aastakümneid visa tööga. Märkimata ei saa jätta kunagise koorijuhi Hilja Undi 30-aastast (1957–1987) tegevust kirikukoori laulutule elushoidmisel ja uute lauljate koollitamisel.

Emal on muresid alati**algus lk 3**

“Valter (viimane abikaasa – toim.) oli kuldsete kätega mees, ta tegi maja korda, süvendas tiiki, haris põldu, õpetas lapsi tööd teema...” Friida kogub mõtteid ja ütleb: “Mul on ka korralikud lapsed – ei joo, ei suitseta, koolis olid korralikud.”

Agaga ema mureseb ikka, ka nendest pärast, kuigi pojad on tublid mehed, pensionieelikuteks juba saanud.

“Mis ütleb ema süda, kui nad lennukisse lähevad?” Friida vaatab suuril silmil vestluskaaslasele otsa, ja tema pilgust on paista hirmu.

Siis laseb Friida külalisel tagatoast tuua kaks suurt ateljeefotot. Ühe peal on abikaasa Valter, teisel Friida ise. Noored, keskea lähedal. Ei nendele piltidele lase Friida tolmua peale tulla. Need on tema mälukaart ja taevaruum.

Räägime külalust, kolhoosist, külateedest. Friida kommenteerib: “Kolhoos mulle meeldis. Kolhoosi ajal olin autahvliil, sain preemiaid. Põllud olid kõik haritud, kartul kasvavägev, vilja oli ilus. Nüüd on külas talvel kolm eite, kõik lähevad ära linna. Suvel jälle on Mõndaveses kõik hüüdi täis. Sammelselja Leo on talvel meie teid lahti lükanud, ka toa eest on tee lahti... Poisid ütlevad, et mis sa selle lehmaga jahid... Hea rääkida. Aga ma olen sündinud lehmalaudas Suurel Neljapäeval.” Ja lisab: “Lapsed käivad, toovad mulle kõike, aitavad lehmaheina ära teha.”

Külavahelt kostab üksiku traktori müra. See kaob kuhugi Kuusalu valla kanti. Tiigi talus algavad ettevalmistused õhtuseks loomatalituseks.

Enn MÄLGAND

Õnnitleme — juubilarid!

Oktoober 2004

91 Aino ELLER	Lilian PÄRN Silvi VIISE
80 Eduard LEPPIK Gertha JÄETMA Elmar MÖLDER	65 Helje INGINEN Enno SOOSALU Virve PREISS
75 Ester-Elma PIISKOPPEL	60 Otto VILLERS Juta KIVEND Enn HARF Taavi PIELBERG Liidia LIIVA
70 Maria RÕIGAS	

TEADE

Neeruti Seltsi suguvõsa uurijatele antakse konsultatsiooni iga kuu 1. esmaspäeval kell 17 NS-i tööruumis Kadrina rahvamajas

Elektrimehest kirjameheks**Kirjandusõhtult valla raamatukogus**

Erik Tohvri (1933) pseudonüümi all kirjandusse tulnud mees oli paljudele vanema põlvkonna inimestele omamoodi uudiseks. Alles siis, kui kirjanik Tohvri oma kaardid avas, tuli arvuka lugejaskonna teadvusse rõõmus äratundmine – tegemist on ju pika loomingu kogemusega autoriga, kes tuttav juba mõõdalainud aastasaja 60-ndatest

vaad õigluse eest, propageerivad tööarmastust.” Need nõukogude ajast pärit kirjandusteaduslikud relikvid ei iseloomusta kaugeltki Erik Tohvri teostes leiduvat elulist materjali, milles tugevamaks küljeks on karakterikujunduse oskus.

Rakveres sündinud ja algkoolis käinud tulevane kirjanik valis eluteks hoopis kirjandusekaugale ala

Looming novellivõistlustel, mille kohta kriitikas kirjutati, et Laansalu tööd “leidsid aeg-ajalt tähelepanu”. Tema jutustuse “Tuuline saar” alusel väntas Tallinnfilm Veljo Käspéri käe all mängufilmi “Pihlakavärvad”.

1970-ndate aastate algul asus Laansalu-Tohvri kirjutama pikemat proosat – romaane. Nendest esimehe – “Majad jõe ääres” on tervenisti autobiograafiline, pühendatud vanemale-vanaisale, kelle juures ta kasvas ja koolis käis. Kokku on Erik Tohvriil trükitis ilmunud 9 raamatut, kümnes on tulekul.

Kohtumisel kadrinlastega rääkis kirjanik põhjalikult oma eluteest, teoste saamisloost, aga ka mitmesugustest äpardustest, mis seotud loominguga avaldamisega. Markantsemaks näiteks oli jutustuse “Tuuline saar” vormimine” filmiks, mille lõpptulemuses ei olnud jälgegi esialgselt alusmaterjalist, pealegi tuli stsenaariumi kirjutamise au ja honorar jagada tegeliku autori ja rehzhissööri vahel.

Erik Tohvri on meie turumajandusliku terminoloogia järgi arvatud nn menukirjanikuks. Eks ta seda ka ole! Kuid oma laadilt ja vormikujunduselt jääb ta ikka tublide realistide hulka. See ei sega teda olemast edukas ja oodatud kirjamees. Nagu Kadrinas selgus, on ta pidevalt rätastel, lugejad tahavad näha elavat autorit.

Küllap on sellistel kohtumistel ka oma võlu, sest hea jutusoonega kirjanik on otseku elukooli õppejõud, kel peale teostesse mahutatud materjali jääb üht-teist ülegi.

Enn MÄLGAND

Kirjanik Erik Tohvri kohtumisõhtul Kadrina raamatukogus

aastatest. Noil aegadel kasutas ta oma kodanikunime – Hans Laansalu (passi järgi Hans-Erik Laansalu).

1963. aasta jaanikuu Loomingus ilmus Hans Laansalu novellivõistlustel esile tõstetud jutustus “Udu teel”. 1972. aastal Loomingus ära trükitud “Päevast päeva” ja Loomingu Raamatukogu sarjas ilmunud “Tuuline saar” on andnud kirjandusteadlasele Oskar Kruusile alust väita, et Hans Laansalu novellid “... kujutavad tööinimesi, võitle-

– pärast Tallinna Elektromehaanika Tehnikumi lõpetamist 1951. aastal sai temast mitmes asutuses töötav energeetik-elektrimees, hiljem ka tootmisjuht. Kuid kõik see ei seganud teda kirjatööga tegelemast. Üksteise järel valmisid kuuldemängud, mida on Eesti Raadios lavastatud ja eestrisse antud tervelt 12 tükki. Osa nendest tõlgiti teistesse keeltesse ning neid kanti ette peamiselt sotsmaades. Mõningast edu töid talle ka esinemised ajakirja

Kodukant

Teostus Andres MANDRE * amandre@online.ee
 ☎ 32 52 328, GSM 50 40 408
 Trükitud AS TRÜKIKODA TRÜKIS
 Pargi 27F, Jõhvi 41537 ☎ 33 72 666
 www.trykis.ee E-mail: info@trykis.ee

KADRINA VALLAVALITSUS ☎ 32 25 600
 Rakvere tee 14, Kadrina 45201 kadrina@kadrina.ee

Trükiaru 2000 eksemplari * Tasuta
 Toimetaja Enn MÄLGAND
 ☎ 32 51 485 & 32 25 631
 GSM 53 418 330
 enn.malgand@kadrina.ee

